

PRIORITĂȚI ACTUALE ÎN CERCETAREA SOCIOLOGICĂ DIN R.D.GERMANĂ

Conf. univ. Septimiu Chelcea

Publicarea la sfârșitul anului 1986 a materialelor celui de al patrulea Congres de sociologie marxist-leninistă din R.D.G.¹ oferă posibilitatea identificării temelor de cercetare prioritare și, până la un anumit punct, posibilitatea evaluării progreselor realizate în sociologia din Germania democratică. Imaginea trebuie completată cu studiul lucrărilor de specialitate, apărute în ultimii ani, mai ales în prestigioasa colecție de sociologie a editurii Dietz, sub îndrumarea Consiliului științific pentru cercetarea sociologică din R.D.G. Discuțiile purtate cu prof. univ. dr. Rudi Weidig, director al „Institutului de sociologie marxist-leninistă” și președinte al Consiliului științific pentru cercetarea sociologică din R.D.G., cu alte cadre didactice și cercetători, în cadrul unei vizite de documentare (12-21/XII, 1986) la „Academia de Științe Sociale de pe lângă Comitetul Central al Partidului Socialist Unit din Germania”, au facilitat cunoașterea direcțiilor principale de studiu ale sociologilor din institutele de cercetare, de la catedrele de profil din universități, din instituțiile social-economice. Chiar și în aceste condiții viziunea asupra unei activități atât de complexe, cum este cea a sociologilor din R.D.G., riscă să rămână parțială. Nu ne propunem, deci, să prezentăm sociologia germană în ansamblul și în evoluția ei, ci doar prioritățile actuale ale cercetării sociologice din Germania democratică.

Tema celui de al patrulea Congres de sociologie marxist-leninistă din R.D.G., „Forțele motrice sociale ale dezvoltării economice”¹ arată, fără echivoc, orientarea spre identificarea „izvoarelor dezvoltării” economice, pentru a demonstra forța socialismului și a spori prestigiul său în lume. Dezvoltarea rapidă a forțelor de producție moderne, intensificarea întregului proces de reproducere, microelectronica, biotehnologia, computerizarea, robotica reprezintă — așa cum sublinia prof. univ. dr. Rudi Weidig în referatul principal al Congresului — nu numai procese economice sau tehnice, ci procese sociale extrem de complexe. Într-o perspectivă autentic sociologică, dezvoltarea economică, tehnico-științifică și socială constituie un proces unitar și dinamic, pe baza căruia se construiește societatea socialistă dezvoltată.

Întrebările pe care și le pun sociologii din R.D.G., formulate de H. Taubert și D. Wittich în cuvântul introductiv al volumului semnalat, vizează: cum trebuie conduse procesele social-structurale în vederea intensificării dezvoltării economice? Cum acționează condițiile sociale

¹ *Soziale Triebkräfte ökonomischen Wachstums* (sub red. Rudi Weidig, Dietmar Wittich, Horst Tauber), Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 404.

asupra relațiilor de producție și pentru dezvoltarea lor? Ce procese demografice apar, cum se formează forța de muncă, cum este ea efectiv utilizată? Cum progresează educația și se ridică nivelul de calificare? Care este dialectica intereselor de clasă, de strat social și de grup? Ce trebuințe noi apar, care sînt tendințele de viitor?

Dezvoltarea societății socialiste — remarcă prof. univ. dr. Rudi Weidig — ridică noi probleme de studiu pentru sociologie: caracterul și perspectivele muncii și ale timpului liber, dezvoltarea relațiilor sociale, educarea, calificarea și sporirea capacității de inovare a oamenilor muncii. În socialism, „progresul social este condiție, premisă și forță motrice a dezvoltării economice”², el promite descătușarea energiilor, dezvoltarea personalității socialiste și creativității. Arătîndu-se că „nu există «forțe motrice sociale» în sine, ca domenii separate ale vieții sociale sau ca fenomene separate”³, în referatul principal al Congresului, se remarcă faptul că forțele motrice sociale reprezintă, înainte de toate, condițiile calitative ale relațiilor și factorilor sociali, corespondența acestora cu interesele sociale, colective și individuale, în vederea mobilizării oamenilor în activitatea productivă. Din comunitatea de interese izvorăsc gîndirea, voința și acțiunea comună a milioanele de oameni ai muncii pentru progresul societății socialiste și dezvoltarea economică. Interesele comune, scopurile și orientările de viață corespunzătoare se dezvoltă pe baza relațiilor de producție socialiste: munca în comun, ajutorul reciproc, întrecerea socialistă în producție, legătura între clase și straturi sociale, între oraș și sat, între munca fizică și cea intelectuală.

Studierea structurii sociale, a tendințelor ei de dezvoltare, reprezintă o direcție prioritară în cercetarea sociologică din R.D.G. Definitiv nu se pare a fi faptul că analiza dinamicii structurii sociale se face prin raportarea la forțele motrice sociale ale dezvoltării economice, urmărindu-se corespondența dintre schimbarea structurii sociale și dezvoltarea personalității. O problemă de studiu de cea mai mare importanță, asupra căreia s-a revenit în discuțiile cu specialiștii de la Institutul de sociologie marxist-leninistă, vizează mobilizarea intelectualității, în special a intelectualității tehnice, pentru realizarea unor produse noi, cu performanțe de virf. Sociologii din R.D.G. se întrebă: de ce, în condițiile în care în R.D.G. există proporțional mai multe cadre cu studii superioare decît în R.F.G., Marea Britanie sau alte țări capitaliste, creativitatea lor este mai scăzută?

Cercetările sociologice au condus la concluzia că stimularea materială și de altă natură a oamenilor de știință, a inginerilor nu a fost prea eficientă. Ca urmare — arată prof. univ. dr. Albrecht Kretzschmar, șeful sectorului de studiere a personalității de la Institutul de sociologie marxist-leninistă — s-au propus și s-au acceptat noi forme de stimulare a muncii intelectualilor: sporirea cu aproximativ 10% a retributiei cercetătorilor științifici, în funcție de rezultatele obținute, alocarea unui adăos la retributie, reprezentînd 25% din venituri, pentru inginerii care lucrează la realizarea unor obiective economice foarte importante, facilitarea participării specialiștilor la reuniunile științifice internaționale ș.a. Toate aceste măsuri au efecte economice și sociale benefice numai acolo unde oamenii sînt bine pregătiți ideologic. Dacă nu se desfășoară o in-

² Rudi Weidig, *Hauptreferat*, în *Soziale Triebkräfte ökonomischen Wachstums*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 14.

³ *Idem*, p. 15.

tensă muncă de propagandă politică, rezultatele nu sînt pozitive. Din punct de vedere sociologic rămîn, totuși, în discuție o serie de probleme: cum determinăm care obiectiv este foarte important? Cum trebuie procedat ca toți inginerii să poată lucra la astfel de proiecte?

La acest aspect al muncii intelectualilor s-a referit și prof. univ. dr. Rudi Weidig în referatul principal al Congresului arătînd că cercetările sociologice au relevat, ca o carență, faptul că există cadre ingineresti ce nu se ocupă cu creația tehnică. În această situație stimularea creativității ingineresti constituie o cerință de cea mai mare actualitate a dezvoltării societății socialiste. Răspunderea socială a inginerilor pentru dezvoltarea tehnicii noi, activitatea lor tehnico-științifică, aspectele sociale ale muncii inginerilor, motivarea lor pentru cercetarea științifică — sînt tot atitea teme de cercetare în sociologia din R.D.G. Se pune cu acuitate problema renovării prestigiului social al profesiunii de inginer. Unele cercetări sociologice au evidențiat faptul că inginerii trăiesc sentimentul că profesiunea lor se bucură de un prestigiu social mai scăzut decît cel al cadrelor didactice sau al medicilor⁴. Desigur, tradiția îndelungată a profesiilor luate spre comparație explică într-o oarecare măsură diferențele de prestigiu, dar intervin și alți factori ce influențează negativ atractivitatea activităților ingineresti. „Este necesară o nouă concepție despre rolul intelectualității tehnice în societatea socialistă. Nu ne mai putem permite — spunea prof. univ. dr. Albrecht Kretschmar — să lăsăm în anonimat personalitatea creatorilor din domeniul științei și tehnicii. Mult timp numele fotbalistilor erau mai cunoscute decît numele marilor inventatori. Se impune recunoașterea morală a muncii inginerilor: prin opinia publică, să ridicăm prestigiul profesiunii de inginer.”

Dezbaterile sociologice despre locul și rolul intelectualității tehnice în producție au și o relevanță teoretică deosebită, aducînd în prim plan profilul psiho-ideologic al claselor sociale, relațiile dintre ele, structura lor internă. Prof. univ. dr. Rudi Weidig exprimă cerința adîncirii bazelor și caracteristicilor esențiale ale fiecărei clase sociale, precum și necesitatea utilizării caracteristicilor proprii pentru dezvoltarea continuă a societății socialiste. În sociologia din R.D.G. s-a depășit viziunea simplistă despre procesul de apropiere a claselor sociale, potrivit căreia țărănimea și intelectualitatea ar trebui să preia caracteristicile clasei muncitoare, realizîndu-se astfel omogenizarea socială. În prezent, se acceptă teza că fiecare clasă socială, în baza tradiției sale istorice, își păstrează propriul profil, cu toate schimbările cantitativ-calitative ce intervin. În acest sens este analizată relația dintre clasa muncitoare și intelectualitate⁵. De altfel, prof. univ. dr. Manfred Lötsch, șeful sectorului de studiere a structurii sociale din cadrul Institutului de sociologie marxist-leninistă, conducînd discuțiile grupului de lucru cu tema *Structura socială a clasei muncitoare și intelectualității ca factor și forță motrice a dezvoltării economice*, a definit structura socială ca „o anumită calitate a relațiilor dintre elementele structurale”⁶, fiind relevată de anumite situații și condiții de viață relativ stabile și complexe.

⁴ Gerhard Schellenberger (coord.), *Technisch rationell — sozial effektiv*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 107.

⁵ Manfred Lötsch, *Sozialstruktur und Wirtschaftswachstum*, in *Soziale Triebkräfte ökonomischen Wachstums*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 103.

⁶ Manfred Lötsch, *Arbeitsgruppe: Soziale Strukturen von Arbeiterklasse und Intelligenz als Faktoren und Triebkräfte des Wirtschaftswachstums*, in *Soziale Triebkräfte ökonomischen Wachstums*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 222.

Structura socială acționează ca forță motrice a dezvoltării economice, nu în sine, ci în unitate indisolubilă cu interesele de clasă, de strat social, de grup și individuale. În acest sens, ni se pare intelectual incitantă teza cu privire la funcționalitatea unor tipuri de diferențe sociale în socialism — formulată de directorul Institutului de sociologie marxist-leninistă la cel de-al treilea Congres al sociologilor din R.D.G. (25 — 27 martie 1980), reluată și adîncită la recentul Congres. Aceste diferențe sociale apar ca cerințe ale dezvoltării, stimulează producția; ele există și se reproduc în toată perioada construcției socialiste. Diferențele din sfera producției (dintre muncitorii calificați și cei necalificați, din rîndul muncitorilor cu diferite niveluri de calificare) vor trebui studiate cu mai multă insistență de către sociologi — apreciază prof. univ. dr. Rudi Weidig.

În prezent, în R.D.G., se constată o creștere numerică a clasei muncitoare, în rîndurile căreia intră 75 % din forța de muncă ocupată. În ceea ce privește calificarea, se înregistrează o scădere a ponderii forței de muncă necalificată de la 72 %, în 1949, la 20 %, în 1983, și la 6 % în 1986. Proporțional, a crescut ponderea muncitorilor calificați și a maiștrilor de la 23 %, în 1949, la 60 %, în 1983, și, respectiv, 69 %, în prezent. De asemenea, a crescut de cinci ori, în intervalul 1949 — 1986, ponderea cadrelor cu studii superioare (de la 5 % la 25 %).

Cercetările sociologice din ultimii ani au evidențiat, în R.D.G., o puternică tendință de reproducere a structurii de clasă și de strat social⁷. Acest fenomen este analizat, în special, cu referire la autoreproducerea țărănimii cooperatiste. Se apreciază că munca în agricultură și viața la țară sînt atît de atractive încît în R.D.G. se asigură nu numai autoreproducerea forței de muncă agrare, dar și o productivitate corespunzătoare. Țărănimea cooperatistă reprezintă 6 % din forța de muncă ocupată. Productivitatea în agricultură este egală cu cea din R.F.G. Ce poate face sociologia pentru a ridica în continuare productivitatea muncii în agricultura R.D.G.? Care sînt forțele motrice sociale ale activității țărănilor cooperatiști? Astfel de întrebări au animat discuțiile conduse de prof. univ. dr. Kurt Krumbach în grupul de lucru „Țărănimea cooperatistă și satul — dezvoltarea economică și progresul social în mediul rural”. S-a apreciat că sociologia rurală din R.D.G. a înregistrat în ultimii ani un bilanț pozitiv atît sub raport teoretic-conceptual, cît și practic-aplicativ. Lectura lucrării *Cum se trăiește în sat? Aspecte sociologice ale dezvoltării satului în R.D.G.* ne convinge de acest lucru. În R.D.G. — se precizează în lucrare⁸ — 23,4 % din populație locuiește în mediul rural. Majoritatea locuitorilor din rural doresc să trăiască în continuare în sat. Migrația sat-orăș nu mai constituie un fenomen dominant, deși ea continuă, totuși, și în prezent. În perioada 1972 — 1983 populația rurală s-a redus cu circa 500 000. Va continua procesul de părăsire definitivă a satelor? Va dispărea satul ca formă de existență social-spațială diferită de orăș? Colectivul de autori apreciază că problema perspectivelor satului interesează întreaga societate, nu numai pe locuitorii din rural. „Reproducerea socială a satului, dezvoltarea potențelor sale ca așezare rurală și comunitate politico-socială reprezintă o cerință obiectivă a construirii mai departe a socialismului dezvoltat în R.D.G.”⁹. Volumul de sociologie rurală

⁷ Rudi Weidig, *Op. cit.*, p. 18.

⁸ Kurt Krumbach (coord.), *Wie lebt man auf dem Dorf? Soziologische Aspekte der Entwicklung des Dorfes in der D.D.R.*, Berlin, Dietz Verlag, 1985, p. 161.

⁹ *Idem*, p. 15.

la care ne referim se particularizează în cadrul colecției de sociologie prin bogăția informațiilor statistice și prin multitudinea datelor din cercetările sociologice de teren. În tabele, grafice, diagrame se condensează o informație sociologică relevantă. Sint menționați, cu ponderile reieșite din cercetările concrete, cincisprezece factori ai motivației migrației potențiale, pe primul loc situându-se cerințele și condițiile muncii din agricultură, apoi orientarea spre alte domenii unde se câștigă mai mult și insatisfacția generată de condițiile de viață din mediul rural. Stabilizarea populației în sat presupune, în primul rînd, dezvoltarea social-economică a acestui tip de comunitate socială teritorială. Pornind de la această premisă, sociologii din R.D.G. urmăresc în cercetările de teren să afle nu numai motivele specifice ale migrației potențiale, dar și factorii de stabilizare în localitățile rurale. Condițiile de locuire, gospodăria personală, bunele relații cu alte familii din sat, legăturile de rudenie, condițiile de muncă, posibilitățile de petrecere a timpului liber figurează printre motivele invocate în cercetările de teren. Numeroase investigații de teren, desfășurate în ultimii șase-șapte ani relevă că între 70 și 80 % din tinerii ce lucrează în agricultură se simt psihologic puternic legați de munca lor (89 % din țărani cooperatori și 74 % din mecanizatori)¹⁰. De asemenea, s-a constatat că 98 % din tinerii din mediul rural sint de părere că astăzi condițiile de viață în sat sint mai bune decît pe vremea cînd părinții lor erau tineri; 97 % fac aceeași apreciere cu privire la condițiile de muncă din agricultură.

Navetismul este prezentat ca un factor de stabilizare a structurii sociale a satului. Perspectiva, inedită și interesantă, se bazează pe tradiția forței de muncă din R.D.G. și pe constatările cercetărilor sociologice actuale. Navetismul sat-oraș constituie un fenomen caracteristic tradițional german. În 1971, aproximativ 30 % din forța de muncă a R.D.G. era navetistă. După această dată numărul personalului muncitor navetist a continuat să crească. Păstrarea locuinței în sat are, însă, o acțiune pozitivă în sensul realizării cerințelor obiective ale dezvoltării structurii sociale și demografice stabile a satului — se apreciază în lucrarea citată.

În sociologia contemporană din R.D.G., problematica satului este strîns legată de cea a orașului, teritoriul constituind, încă de la primul Congres de sociologie (1969), obiect de studiu în cercetări sociologice complexe, cum au fost cele desfășurate în districtele Dresden și Karl-Marx-Stadt, în Capitala R.D.G., Berlin, în orașele Leipzig și Rostock și în zona Riesa. În cadrul Consiliului științific pentru cercetarea sociologică funcționează un comitet de problemă: „Teritoriul și modul de viață”. La Universitatea Humboldt din Berlin s-a inițiat proiectul de cercetare *Dezvoltarea modului de viață socialist în Capitala R.D.G., Berlin*. Relația *Structură socială — teritoriu — mod de viață* a făcut obiectul unor reuniuni cu participare internațională și constituie substanța unor valoroase lucrări din colecția de sociologie¹¹. În cadrul grupului de lucru „Structura așezărilor umane — rezolvarea cererii de locuințe ca problemă socială și economică”, la cel de al patrulea Congres al sociologilor din R.D.G., prof. univ. dr. Siegfried Grundmann, autorul unei recente lucrări de sociologie urbană avînd ca titlu *Orașul* (1986), a sintetizat problematica discuțiilor

¹⁰ *Idem*, p. 103.

¹¹ Vezi Martina Jugel, Barbara Spangenberg, Rudhard Stollberg, *Schichtarbeit und Lebensweise*, Dietz Verlag, Berlin, 1978; Siegfried Grundmann, *Territorium — Gegenstand soziologischer Forschung*, Berlin, Dietz Verlag, 1981; Alice Kahl, Steffen H. Wilsdorf, Herbert F. Wolf, *Kollektivbeziehungen und Lebensweise*, Berlin, Dietz Verlag, 1984.

în trei direcții : structura așezărilor umane, migrația și rezolvarea cererii de locuințe ca problemă socială.

Structura personalității, în strinsă legătură cu cercetarea structurii sociale, constituie, de asemenea, o direcție prioritară în sociologia din R.D.G. Prof. univ. dr. Albrecht Kretzschmar remarcă faptul că, în perspectivă sociologică, studiul personalității trebuie să releve cum se reflectă schimbările din structura societății în profilul psiho-moral al diferitelor categorii socio-profesionale. Prin ce se deosebește, de exemplu, tipul de muncitor de tipul de intelectual? Care sînt orientările de valoare specifice? Ce condiții sociale sînt necesare pentru dezvoltarea accelerată a personalității și afirmarea celor capabili de performanțe excepționale? „Dacă vrem rezultate superioare în activitatea economică, în industrie — spunea interlocutorul nostru — atunci trebuie să formăm și să promovăm social oamenii de vîrf. În R.D.G. s-a produs o reorientare a sistemului de învățămînt spre promovarea tinerilor cu aptitudini excepționale, pe care îi căutăm și îi lansăm la timp pentru a fi cît mai utili societății. Desigur, au fost multe discuții și mai sînt și azi rețineri : nu cumva promovăm o nouă elită? Cum stăm cu egalitatea șanselor? Nu cumva se autoproduce intelectualitatea? Ce se întîmplă cu dezvoltarea multilaterală a personalității? În învățămîntul superior a sporit ponderea disciplinelor facultative, se pune accent mai mare pe activitatea individuală. S-au creat clase și școli speciale pentru tineri cu aptitudini tehnice deosebite. Pe lângă marile combinate industriale se organizează cursuri speciale pentru tinerii inovatori. S-au luat măsuri de promovare a acestora. Fi-rește, s-a modificat sistemul de valori. În trecut individualitatea era considerată un lucru negativ. Acum vedem că ea este ceva pozitiv, cu implicații majore în sporirea productivității și creativității”. Chiar tipologia sociologică a personalității, utilizată în cercetările Institutului de sociologie marxist-leninistă, are drept criteriu distinctiv orientarea spre performanțele superioare. Se operează cu o tipologie dihotomică : personalități orientate spre performanțe superioare și neorientate spre astfel de performanțe. Orientarea spre performanțe superioare în producție este considerată trăsătura esențială a personalității socialiste¹².

Și în referatul principal la Congresul de sociologie marxist-leninistă din R.D.G. (1985) s-a subliniat că dezvoltarea tehnicii moderne în socialism nu reduce, ci sporește rolul individului. Tehnica modernă cere un muncitor inteligent, cu o motivație corespunzătoare.

Rolul factorului uman, al conducerii, în introducerea progresului tehnico-științific polarizează efortul multor cercetători¹³. De altfel, numeroase comunicări în plenumul Congresului și pe secțiuni au abordat problematica personalității în procesul de producție, ca forță motrice a dezvoltării economico-sociale. Prof. univ. dr. Albrecht Kretzschmar, analizînd *Trebuințele personalității socialiste ca forțe motrice ale relațiilor de producție*, sublinia rapidă dinamică a trebuințelor în socialism : toți oamenii își doresc o viață interesantă, cu un nivel ridicat de aspirații în viața de familie, pentru comunicarea interumană; manifestă trebuința de a se afirma activ în societate, de a participa la decizie; sînt interesați de rezolvarea problemei locuințelor. Prof. univ. dr. Toni Hahn, de la Institutul

¹² Albrecht Kretzschmar (coord.), *Arbeit-Leistung-Persönlichkeit*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 90.

¹³ Vezi Günther Bohring, Klaus Latensack, *Wie leitet die wissenschaftlich-technischen Fortschritt bewöhligen*, Berlin, Dietz Verlag, 1986 p. 186.

de sociologie și politică socială al Academiei de Științe din R.D.G., apreciază că „în interesele personale se reunesc, într-o unitate dinamică, interesele sociale fundamentale, interesele de clasă, alte interese sociale de grup, interesele colective și interesele obiective”.¹⁴ Prof. univ. dr. Walter Friedrich, director al Institutului Central pentru Cercetarea Tineretului (Leipzig), dezvoltând tema „Relațiile de producție și orientările de valoare ale tineretului”, sublinia că potențialul de inteligență reprezintă un indicator relevant pentru progresul social.

Spațiul nu ne permite să semnalăm toate contribuțiile cu adevărat notabile în sfera de cercetare a personalității. Menționăm numai faptul că studierea personalității constituie, în sociologia din R.D.G., nu numai o prioritate actuală, dar și un domeniu de cunoaștere în care s-au acumulat rezultate cu relevanță teoretică și ideologică. Dezbaterile științifice din grupurile de lucru și mesele rotunde din cadrul Congresului: „Personalitate — relații de producție — dezvoltare intensivă” (coordonator, Albrecht Kretzschmar), „Progresul tehnico-științific și caracterul muncii” (coordonator, Rudhard Stollberg), „Tineret — progres tehnico-științific — creativitate” (coordonator, Werner Gerth), „Progresul tehnico-științific — creativitate — activitatea democratică a maselor” (coordonator, Georg Assmann) ș.a. demonstrează convingător că, în socialism, preocupările cercetărilor sociologice pornesc de la om și se întorc spre oameni, spre asigurarea bunăstării lor materiale și spirituale, spre dezvoltarea multilaterală a personalității.

Problemele demografice, situația femeii în producție și în societate, a tinerilor, reproducerea socială a familiei constituie preocupări de cea mai stringentă actualitate în sociologia din R.D.G. Remarcăm, în acest context, contribuțiile prof. univ. Wulfram Speigner, dr. Thomas Büttner, dr. Jutta Gysi, prof. univ. dr. Alice Kahl, prof. univ. dr. Herta Kubrig. Deosebit de interesante ni se par, de asemenea, cercetările efectuate de Institutul Central pentru Cercetarea Tineretului (Leipzig) privind dragostea și sexualitatea la tinerii între 16 și 30 de ani. „Relațiile dintre parteneri împlinite aparțin fericirii omului și au o mare însemnătate pentru relațiile profesionale, munca socială și timpul liber, pentru formarea și perfecționarea profesională, pentru bucuria vieții și proiectele de viață, pentru angajarea în viața personală și socială”,¹⁵ opinează K. Starke și W. Friedrich, coordonatorii lucrării *Iubirea și sexualitatea pînă la 30 de ani*, aflată în 1986 la a doua ediție (ed. I, 1984).

Cercetările sociologice din R.D.G. pe această temă se distanțează semnificativ de mult discutatele rapoarte de cercetare publicate de Alfred C. Kinsey, *Sexual Behaviour in the Human Male* (1948) și *Sexual Behaviour in the Human Female* (1953), realizate într-o viziune behavioristă, biologizantă. De această dată sint aduse în prim planul cercetării comportamentului sexual al tinerilor, aspectele psihologice, sentimentele, trăirile afective, motivațiile, orientările de valoare. Aproximativ 72 % dintre tineri și 86 % dintre tinerele anchetate apreciază că iubirea reprezintă o valoare foarte importantă pentru viața lor; 76 % și, respectiv, 85 % din

¹⁴ Toni Hahn, *Persönliche Interessen und Motivation — ihre Entwicklung und Bedeutung als Antriebe effektiven Arbeitens*, în *Soziale Triebkräfte ökonomischen Wachstums*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 169.

¹⁵ Kurt Starke, Walter Friedrich (coordonatori), *Liebe und Sexualität bis 30*, Berlin, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, 1986, p. 10.

tineri și tinere consideră familia ca reprezentând o valoare superioară. Aproape 90 % din totalul celor anchetați cred într-o „mare iubire”, cred — așa cum ne-a învățat poezia lui Serghei Esenin — că „există o singură iubire, nu două”. Tinerii între 16 și 25 de ani simt mai profund aceasta (93 %); cei de peste 25 de ani, într-o proporție mai redusă (81 %). Tine-rele intervievate apreciază în proporție de 76 % că „marea dragoste” durează toată viața; dintre tineri doar 68 % exprimă o astfel de opinie. Relațiile sexuale au o mare și foarte mare importanță pentru tineri (90 %) și pentru tinere (87 %) — conform declarațiilor lor. Cercetarea comportamentului sexual al tinerilor și tinerelor din R.D.G. relevă că primele contacte heterosexuale se realizează în medie pentru băieți la vârsta de 15,7 ani și pentru fete la 16,1 ani, după ce aproximativ 76 % din tineri și 23 % din tinere și-au autosatisfăcut trebuințele sexuale, cu începere de la vârsta de 14,4 ani și, respectiv, 15,6 ani. Autorii atrag atenția că acestea sînt medii statistice minime, că există diferențe semnificative în comportamentul sexual al elevilor, studenților, tinerilor muncitori și intelectuali. Important este că prin astfel de cercetări se oferă informații utile pentru politica demografică, pentru planificarea familiei și mai ales, pentru pregătirea tinerilor pentru viața de familie.

Lucrările celui de-al patrulea Congres de sociologie marxist-leninistă din R.D.G. au evidențiat că asigurarea păcii constituie cea dintîi problemă în ordinea de priorități a cercetărilor sociologice. În plen, prof. univ. dr. Arthur Meier, șeful departamentului de sociologie marxist leninistă de la Universitatea Humboldt (Berlin) a analizat raportul dintre asigurarea păcii și realizarea securității sociale: general-locotenent Horst Brünner s-a referit la relațiile dialectice dintre pace și progres social, iar prof. univ. dr. Klaus Ernst de la Universitatea Karl Marx (Leipzig) a tratat problema corelației dintre pace și dezvoltare social-economică.

Recentul Congres al sociologilor din R.D.G., la care au participat circa 900 de persoane, din care peste 350 de sociologi, a dezbătut în două ședințe în plen, în zece reuniuni de după-amiază, în 12 grupe de lucru și mese rotunde un larg evantai de probleme, din care nu au lipsit nici temele de teorie și metodologie sociologică, confruntările de idei și combaterea tezelor sociologiei burgheze, ca și punctele de vedere referitoare la formarea profesională a sociologilor din R.D.G. Prof. univ. dr. Horst Berger, director adjunct al Institutului de sociologie și politică socială, sintetizînd discuțiile mesei rotunde cu tema „*Metodica analizelor sociologice — Experiințe și probleme ale activității de cercetare sociologică*”, arată că fundamentele metodologice ale cercetării forțelor motrice sociale ale dezvoltării economice se concentrează în jurul următoarelor aspecte: cristalizarea strategiei de culegere și prelucrare a informațiilor, stabilirea formelor și modalităților de desfășurare a cercetărilor sociologice în diferite domenii și, în fine, formularea principiilor și experiențelor metodice ale cercetării interdisciplinare a proceselor economice, sociale și tehnologice¹⁶. Evident, perfecționarea metodologică reprezintă o problemă de permanentă actualitate pentru toți sociologii. Lucrările de sociologie publicate — pe care le-am semnalat — exprimă în bună măsură atît problematica actuală, cît și nivelul metodologic, rafinamentul metodelor și tehnicilor de recoltare și prelucrare a datelor la care s-a ajuns. Așa

¹⁶ Horst Berger, *Rundtischgespräch: Methodik soziologischer Analyse — Erfahrungen und Probleme effektiver Forschungsarbeit der Soziologen*, in *Soziale Triebkräfte ökonomischen Wachstums*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 372.

cum se exprima unul din interlocutorii noștri, sociologia din R.D.G. „privește societatea cu un singur ochi”, vizînd predominant aspectele și procesele sociale pozitive. Comportamentele deviante, delincvența, disfuncționalitățile sociale au fost mai puțin cercetate pînă în prezent. Din punct de vedere metodologic, cercetările concrete se limitează la comentarea frecvențelor și procentelor, fără a se specifica semnificația statistică a diferențelor și gradul de reprezentativitate. Nu sînt utilizați coeficienții de corelație și metodele mai sofisticate de prelucrare a informațiilor sociologice (analiză de regresie, de varianță etc.), deși există preocupări serioase în direcția cercetării sociologice computerizate.

Astfel de probleme metodologice, ca și valorificarea mai intensă a gândirii sociologice progresiste din Germania antebelică, stau în atenția Consiliului științific pentru cercetarea sociologică din R.D.G. De asemenea, așa cum preciza prof. univ. dr. Herbert F. Wolf de la Universitatea Karl Marx (Leipzig), formarea academică a sociologilor este izvorul saltului calitativ al sociologiei din R.D.G. Studenții înmatriculați în anul 1985 vor constitui cadrele de cercetare din sociologia anului 2 000. Răspunderea pentru pregătirea lor profesională este uriașă, implicînd nu numai probleme organizatorice, dar și teoretice, deoarece pe plan mondial sociologia se diversifică rapid, îmbogățindu-se continuu cu noi teorii și cu noi metodologii de cercetare¹⁷. Va trebui analizată în continuare în profunzime structura teoriei sociologiei, nefiind vorba de o dispută scolastică, ci de problema, practic extrem de importantă, a modului în care teoria sociologică, pornind de la părțile componente ale marxism-leninismului, poate fi valorificată în cercetările sociologice concrete, a modului în care se poate ajunge, prin dezvoltarea sistemului teoriei sociologiei, la eficiență socială maximă¹⁸.

Indisolubil legată de practica socială, sociologia din R.D.G., bogată în realizări teoretice și practic-aplicative, beneficiînd de forme bine instituționalizate și de un număr crescînd de specialiști, aduce o contribuție sporită la dezvoltarea socialismului și comunismului în Germania democratică, lărgind, pe plan mondial, orizonturile socialiste în știința despre societate.

¹⁷ Herbert F. Wolf, *Podiunsdiskussion: Ausbildung von Soziologen in DDR — Fortschritte und Aufgaben*, in *Soziale Triebkräfte ökonomischen Wachstums*, Berlin, Dietz Verlag, 1986, p. 381.

¹⁸ Herbert F. Wolf, *Cu privire la structura sociologiei marxist-leniniste și la raportul dintre teoria sociologiei și sociologiile de ranură*, in *Orizonturi socialiste în sociologie*, Academia de partid pentru învățămîntul social-politic, Buletin informativ, Nr. 1, 1985, p. 38.